

Polariserad press – Vidarkliniken i DN och SvD 1978-2016

David Finer

David Finer, medicinjournalist, f.d. ordf. dåvarande Sällskapet Svenska Medicinjournalister, med lic i folkhälsovetenskap från Karolinska Institutet. E-post: davfin0@gmail.com.

En preliminär analys av tendensen i samtliga 137 artiklar om Vidarkliniken (VK) i *Dagens Nyheter* och *Svenska Dagbladet* under 38 år visar 82 (60 %) positiva, 26 (19 %) neutrala, 28 (20 %) negativa och 1 icke tillämplig. Men efter motgångar för VK har de andäktiga reportagen om helhetssyn avlösts av lika ensidigt nedvärderande skrivelser. Polariseringen gynnar inte läsarna. Hur bilda sig en rimlig uppfattning om en verksamhet som beskrivs som antingen paradisk eller ovetenskaplig och möjligen farlig?

A preliminary analysis of the tendency in all 137 articles on The Vidar Clinic (VK) in the two major morning dailies *Dagens Nyheter* and *Svenska Dagbladet* during 38 years shows 82 (60%) positive, 26 (19%) neutral, 28 (20%) negative and 1 non applicable. But after setbacks for VK, the devotional stories about a holistic approach were followed by equally one-sided disparaging articles. This polarization does not benefit readers. How to form a reasonable opinion about an activity described as either paradisaical or unscientific and possibly dangerous?

Det är svårt att tänka sig en mer angelägen tidpunkt att analysera svenska mediers bevakning av Vidarkliniken (VK) än nu. Aldrig tidigare har så mycket stått på spel. Inte bara för det antroposofiska sjukhuset i Järna utan för medicinsk pluralism överhuvudtaget. Motståndet är massivt, inte minst ideologiskt. En ideologisk kamp som i hög grad förs med retoriska medel, d.v.s. med språket som vapen för att övertyga, och därmed också delvis i medierna. Här har komplementär- och alternativmedicinens (KAM) belackare nyligen välsignats med en arsenal nyord som "falsa nyheter", "post-sanning" och "alternativa fakta".

Förvisso används nyorden på ett farligt, demagogiskt sätt i det amerikanska politiska landskapet. Men de har redan börjat (miss)brukas som ammunition mot KAM och som socialt stigmatiserande tvångströjor, både utomlands och här hemma. Människor som inte accepterar en snäv biomedicinsk eller naturvetenskaplig syn är nu plötsligt "faktaresistent" eller lider av den grava (och naturligtvis svårt smittsamma) åkomman "kunskapsrelativism".

Troligen har det blivit rumsrent att manipulativt använda dessa begrepp mot medicinskt oliktankande, därför att motståndet uppfattas som så starkt. Det emanerar ju från ledningen i värld-

dens mäktigaste land! Så kan man tolka flera signaler, exempelvis en passus av *Svenska Dagbladets* ledarskribent Tove Lifvendahl, som i en kommentar till professor Hans Roslings tragiska bortgång skriver (8/2-17) på *SvD:s* webbsida. ”Efter sig lämnar han nu ett uppfordrande arv, i en tid då kunskap och fakta möter hård konkurrens av dess raka motsatser.” Samma dag avslutar *Dagens Nyheter*s medicinreporter Amina Manzoor en minnesartikel över Rosling med orden: ”I dessa tider när det pratas om ’alternativa fakta’ är hans insats ännu viktigare.”

I ett retoriskt krig spelar medierna en viktig roll både som självständig aktör och arena för andra aktörer, också på vetenskaps- och hälsoområdet.^{1,2} Ändå finns få studier av media och KAM överhuvudtaget och nästan inga på svenskt material.³ I en tidigare, opublicerad, studie analyserade vi 131 artiklar 1993-2013 om ”alternativmedicin” (från databasen *Newsline*) i *DN* (n=68) och 1990-2010 i *Expressen* (n=63).⁴ En undergrupp av 29 artiklar om särskilda behandlingsmetoder analyserades med avseende på vetenskaplig kvalitet enligt validerade kriterier.⁵ Vi fann i den studien bl.a. att endast 49 procent av behandlingsartiklarna i *DN* och 36 procent i *Expressen* uppnådde tillfredsställande kvalitet, att positiva artiklar övervägde, och att nyhetsartiklar dominerade.

Metod

Här presenteras resultatet av en huvudsakligen kvantitativ studie av samtliga artiklar (med vissa uteslutningskriterier) om Vidarkliniken i

Dagens Nyheter (*DN*) och *Svenska Dagbladet* (*SvD*) över tid. Kodning innebär alltid subjektiva tolkningar, som det gäller att vara medveten om och kontrollera för. Detta görs ofta genom att en annan forskare får koda ett urval av materialet för att bestämma graden av överensstämmelse mellan kodarnas oberoende bedömningar (reliabiliteten). I det här fallet är det bara jag som kodat, varför jag försöker vara så öppen jag kan med mitt urval, mina metoder och min förförståelse.

Kvalitativt analyserar jag i viss mån olika aktörers ”diskurser”, alltså bland annat retorik och argumentation, i tidningsartiklarna. Här kan dock bara redovisas något exempel på en sådan ansats. Diskursanalysens uppgift är att kartlägga den diskursiva kampen mellan olika aktörer, som alla vill hävda sin tolkning av verkligheten som den enda giltiga och utesluta alla andra. Historiskt har den ideologiska striden om tolkningsföreträde på medicinens område gällt hur och av vilka begrepp som exempelvis sjukdom, vetenskap, risk, patientnytta eller etik ska definieras.

Min egen forskning på svenskt mediematerial har inriktats mot pressens rapportering av för biomedicinen kontroversiella frågor som djurförsök, kolesterol och alternativmedicin. Att studera omstridda frågor är en inom samhällsvetenskaperna väletablerad metod för att synliggöra ideologier och maktförhållanden. Olika aktörer bedriver ständigt ett ideologiskt ”gränssättningsarbete”⁶. Det kommer tydligt till uttryck i texterna i materialet, i retorik, i argumentation (som inte analyseras närmare här) liksom i

val av författare, placering, utformning i tidningen, m.m.

Material

För undvikande av missförstånd vill jag inledningsvis kraftigt understryka att den föreliggande undersökningen bara omfattar två svenska dagstidningar, och att mina slutsatser endast grundas på detta material. Studien säger alltså ingenting om eventuella inslag om Vidarkliniken i annan svensk dagspress, i fack- och veckopress, radio, TV, på nätet, i böcker, filmer och så vidare. Inte heller bör man dra slutsatser om hur svenska medier rapporterar om KAM i allmänhet.

En orienterande sökning på ”Vidarkliniken” i Kungliga Bibliotekets tidningsarkiv från 1 januari 1978 till 31 december 2016 gav 1048 träffar i 104 st tidningar. Endast 10 av dessa tidningar publicerade sex (6) eller fler artiklar om VK under tidsperioden – *Dagens Nyheter* (348), *Svenska Dagbladet* (232), *Aftonbladet* (113), *Länstidningen Södertälje* (70), *Expressen* (61), *Södertälje Posten* (22), *Sydsvenskan* (12), *Norrköpings tidningar* (11), *Dalademokraten* (6), och *Göteborgsposten* (6). De senaste tre åren har antalet artiklar i alla tidningarna varit högre än några tidigare år: 2014 (80 artiklar), 2015 (142 artiklar) och 2016 (144 artiklar). 1988 publicerades det näst högsta antalet artiklar (59 artiklar).

Jag har valt att begränsa studien till artiklarna i *DN* och *SvD*, som publicerat flest artiklar om Vidarkliniken. Icke-relevanta sökträffar har sorterats bort. Det gäller exempelvis fall där VK bara omnämns i dödsannonser av

typen ”Tänk gärna på Vidarkliniken” eller omnämmanden av VK i radio- och TV-tablåer.

Genom en kompletterande sökning i tidningarnas egna arkiv (för *DN* har jag dels sökt i *DN*-arkivet, som dock bara går fram till 1993, dels via sökfunktionen på dn.se) har jag totalt identifierat relevanta 137 artiklar i de båda tidningarna, varav 90 st i *DN* och 47 st i *SvD* under hela den period, som artiklar enligt sökkriterierna förekommit, alltså 30/10, 1979-21/12, 2016.

Detta är i huvudsak en kvantitativ studie av tre variabler i dessa 137 artiklar: publiceringsdatum, typ av författare och artikeltendens. Utöver detta gör jag enstaka kvalitativa nedslag vad gäller diskurserna enligt ovanstående resonemang.

Resultat

Publiceringsdatum: En översikt visar att förekomsten av artiklar om VK som förväntat är oregelbunden med toppar, dalar och uppehåll. Upphåll i nyhetsflödet inträffar för *DN* 1980-1984, 1992, 1996, 2009, 2012 och 2014. I *SvD* saknas VK-artiklar åren 1978-85, 1989, 1992, 1995-96, 1999, 2002, 2004-06, 2007, 2010 och 2013-2015. Åren med flest artiklar i *DN* är 2015 (11), 2016 (7) och 1987 (7), 2011 och 1985 (5 artiklar vardera). I *SvD* publiceras flest artiklar 1987 (7), 2015 (5) och 1993 (4).

Artikelförfattarens namn och yrke:

I båda tidningarnas egenproducerade nyhetsmaterial (till skillnad från de-

battinlägg, insändare o.s.v.) finns ett stort antal olika skribenter representerade, såväl special- som allmänreportrar. Vid olika tidpunkter bedöms Vidarkliniken av redaktionen än som samhälls- och livsstilsfråga – varvid artikeln kan hamna på t.ex. IDAG-sidan (*SvD*) eller Insidan (*DN*) – eller som medicinsk/vetenskaplig. Det sistnämnda tycks dikteras mer av konkreta händelser i omvärlden (mässlings-epidemi, läkemedelsfrågan, uppsagda vårdavtal), vilka definitionsmässigt gör VK till en tidsbunden nyhet, varvid bevakningsansvaret oftast tycks falla på medicin-/vetenskapsreporter eller på politisk reporter. Inom dessa ramar kommer det i hög grad bero på intresset hos enskilda journalister vad, hur och hur mycket som skrivs om VK.

Även bland specialreportrarna finns stora skillnader i tendenser och diskurser, vilket inte är så konstigt med tanke på att materialet i *DN* bl.a. rymmer artiklar av fem olika specialiserade medicin- eller hälsoreportrar. I vår enkätstudie av svenska medicinjournalister 1994 om bl.a. deras inställning till alternativmedicin, jämförde tre av fyra ”alternativmedicin” med kommersialisering och lurendrejeri, och bara var femte ansåg att det var för litet bevakning av alternativmedicinen i media. Att specialreportrarna skulle identifiera sig mer med biomedicinen än med alternativen tycks i den här studien stämma för *DN*:s medicinjournalister men inte för *Svenska Dagbladets*. De förra står för 6 positiva, 1 neutrala och 9 negativa artiklar om VK genom åren, *SvD*:s medicinjournalister för 1 positiv, 5 neutrala och

2 negativa artiklar. Även om det bara handlar om ett fåtal artiklar är det tydligt att enskilda journalisters attityder och preferenser slår igenom, vilket bekräftas av en del tidigare forskning. I en studie av över 700 artiklar om djurförsök i tre svenska tidningar 1974-1993 stod en enda journalist på *Göteborgs-Posten* för lejonparten av de artiklar som ifrågasatte djurförsöken.⁸

Debatten har främst förts i *Dagens Nyheter*. Fördelningen är 7 debattartiklar, 2 ledare och 1 krönika i *SvD* och 20 debattartiklar, 5 ledare och 3 krönikor i *DN*.

Tendens: Fördelningen av artiklar efter tendens i *DN* är 52 (58 %) positiva, 15 (17 %) neutrala, 22 (24 %) negativa och 1 (1 %) icke tillämplig. Fördelningen i *SvD* är 30 (64 %) positiva, 11 (23 %) neutrala och 6 (13 %) negativa. Totalt i båda tidningarna är alltså 82 (60 %) positiva, 26 (19 %) neutrala och 28 (20 %) negativa.

I *DN* har alla utom två (2) av de 22 negativa artiklarna publicerats sedan 2005. I *SvD* har 5 av 6 negativa artiklar tillkommit först sedan 2011. Detta är alltså ett trendbrott. Tidigare dominerades nyhetsflödet om Vidarkliniken i båda tidningarna av positivt eller neutralt färgade artiklar. Av fördelningen efter tendens kan vi också utläsa att dessa två tidningar oftast framför ett perspektiv i taget som ”partsinlagor”.

Positiva artiklar i *DN*:

Här följer ett axplock bland de positiva artiklarna i *DN* för att ge en översiktlig bild. Som en del av en helsida i *DN* om antroposofin och VK den

15/8-80 skriver vårdreportern Elisabeth Grundström under rubriken "Sjukdom naturlig obalans" att antroposofisk medicin ser till "de stora sambanden", bygger på "individuell behandling" och är en läkekonst, positivt laddade värdeord som underförstått antyder en kontrast till den konventionella vården.

Den 26/9-85 skriver reportern Åke Lundqvist en lyrisk krönika på ledarsidan inför VK:s tillkomst under rubriken "Vidarkliniken – ett antroposofiskt sjukhus" om "patientens valfrihet" och, kontrasterar skolmedicinens industriella sjukvårdsproduktion med antroposofernas småskaliga "hantverkshus".

Flera artiklar i *DN* genom åren handlar om VK som miljö. Den 27/9-86 intervjuar Mikael Hagner arkitekt Erik Rasmussen under den poetiska rubriken "Levande hus som talar naturens språk". Ett par dagar sedan senare intervjuar Hagner dr Ursula Flatters på VK under rubriken "Människans egen läkekraft frigörs med naturens hjälp" över en halvsida, Hon får där oemotsagd uttrycka att läkarvetenskapen inte ser "hela människan", att utländska studier visar att mistelpreparatet Iscador är effektivt mot tumörer, och att dessa medel nästan saknar biverkningar. Miljöperspektivet återkommer den 1/2-90 under rubriken "Väggarna är människans tredje hud", då Britt Ågren skriver att "färgerna på VK hjälper patienterna bli friska", ett möjligen sant men djärvt påstående som inte underbyggs med någon evidens.

Den 21/10-90 skriver Carin Ståhlberg under rubriken "Föda barn

ingen sjukdom", där barnmorskan Maria Arman, Vidarkliniken berättar att barnmorskor i Järna och Ystad bistår vid hemförlossningar, som många kvinnor väljer för att slippa medikamentell smärtlindring. Redan rubriken anknyter till en feministisk och alternativ diskurs i en kontroversiell debatt. Den 18/4-95 skriver *DN:s* medicinreporter Kerstin Hellbom under rubriken "Örter och lök bot mot öronvärk. Vidarkliniken använder antibiotika bara när inget annat hjälper". Här får föräldrar och VK:s dr Jackie Swartz utveckla sin syn om alternativ till antibiotika. Visserligen saknas studier, men Swartz får ändå sista ordet: "Nej, vi har inte haft tid med sådant. Men vi skulle välkomna om till exempel örönläkarna på Södertälje sjukhus gör det."

Den 13/9-97 berättar författaren Arne Reberg under rubriken "Gråt som frusit till is" att han sjungit sig friskare med hjälp av VK:s röstgymnastik. Den 30/10-98 skriver medicinreportern Kerstin Hellbom en positiv artikel under rubriken "Mindre allergi i waldorffamilj. Jämförande studie. Besvären bara hälften så stora bland barn som uppfostras antroposofiskt." 27/11-99 redovisar hälsoreportern Astrid Johansson under rubriken "Alternativkurs. Läkare får lära sig alternativ medicin" om samarbete med Karolinska Institutet, där studenterna bl.a. får göra studiebesök på VK. Den 22/3-00 skriver hälso- och sjukvårdsreportern Annika Folcker under rubriken "Alternativ medicin: Öppning för alternativ vård" att allt fler landsting i Sverige är intresserade av samarbete md VK, och att det pågår

forskning och utbildning vid Örebro universitet.

Astrid Johansson intervjuar Lisen Sundgren den 21/10-07 under rubriken ”Håll masken med eget hemmaspa” om alternativ hudvård och kosmetika med anknytning till antroposofin och VK.

Därmed tycks VK:s omkring 30-åriga smekmånad på nyhetsplats i DN vara över. Senare återfinns endast enstaka artiklar med positiv tendens på debattsidorna. Och det ska dröja åtta år innan nästa positivt laddade artikel på nyhetsplats, för övrigt den sista i materialet fram till vår tid. Det är ett långt reportage från Järna i *Lördagsmagasinet* av Behrang Behdjou 9/5-15 under rubriken ”En egen värld”. Här nämns också forskning kring allergier vid Sachska sjukhuset och Karolinska Institutet.

Negativa artiklar i DN:

Med tiden hamnar VK alltmer i skottgluggen. De 22 negativa artiklarna i *Dagens Nyheter* är till övervägande del egenproducerade. Endast 6 av 22 artiklar är debattartiklar av skribenter utifrån. De 16 resterande artiklarna är nyhetsartiklar, reportage eller i några fall krönikor/ledare av DN:s egna medarbetare. Den 11/2-00 skriver DN:s hälso- och sjukvårdsreporter Annika Folcker t.ex. på nyhetsplats att läkarna oroas över att föräldrar i Järna låter bli att vaccinera sina barn mot mässling. Den 15 och 16 oktober 2008 berättar medicinreportern Anna Bratt att ”Antroposofmedicin kan förlora dispensen” respektive ”Antroposofernas medicin kan stoppas”, och den

18 oktober lägger vetenskapsredaktören Karin Bojs i en krönika sin tyngd bakom uppmaningen ”Upp till bevis, antroposofier”.

Fem av de negativa nyhetsartiklarna är skrivna under 2016-17 och signerade Amina Manzoor, DN:s medicinreporter sedan januari 2016.

De negativa artiklarna i tidningarna speglar förstås delvis en för VK negativ händelseutveckling i omvärlden, men medierna bidrar också till att skapa vår bild av verkligheten.

Ett exempel på skillnader i kodningen av två artiklar med liknande rubriker illustrerar också skillnader mellan medicinjournalister i *SvD* och *DN*. Jag har kodat artikeln ”Slutstriden om den alternativa medicinen” den 7/6-15 av DN:s Amina Manzoor som negativ men ”Slutstrid för omstritt val” från 5/2-15 av SvD:s Inger Atterstam som neutral. Detta trots att Manzoor citerar flera källor och därmed på ett sätt kan sägas göra ett mer ambitiöst jobb än Atterstam i det här fallet men alltså med en övervikt för negativa kommentarer. Rubriken förstärker bedömningen. Genom att rubriken underförstått likställer Vidarkliniken med hela ”den alternativa medicinen”, tar artikeln klart ställning och slår fast att tiden för den alternativa medicinen, en flora av hundratals metoder, snart är ute.

Artikeln med rubriken ”Orimligt att anta att medlen har effekt” den 7/6-16 av Amina Manzoor är en intervju där Dan Larhammar, professor vid Uppsala universitet, ledamot av Vetenskapsakademien och medlem av skeptikerorganisationen Vetenskap och Folkbildning oemotsagd får kri-

tisera antroposofins användning av homeopatiska medel.

Kring månadsskiftet juni/juli 2016 skriver Manzoor en artikel med rubriken ”Ingen gräddfil för antroposoferna” (30/6) och två krönikor – ”På sikt en vinst för vetenskapen” (30/6) och ”En seger för vetenskapen” (1/7). Den 30 juni publicerar DN också en TT-intervju signerad Johan Nilsson med rubriken ”Undantag för läkemedel tas bort”, där Dan Larhammar säger att beslutet är ”en seger för vetenskapen”, alltså samma formulering som förekommer i rubrikerna på Manzoores båda krönikor. Här skapas en motsättning mellan VK och ”vetenskapen” i bestämd form.

Retoriken i Manzoores artiklar kan jämföras med den i två ledare av vetenskapsreportern Jenny Jewert med rubrikerna ”Miljöpartiet väljer andesyner före vetenskap” (24/7-05), som kritiserar partiets stöd till bl.a. Vidarkliniken och ”Städa bort snömoset inom den alternativa politiken” (28/7-05). Det tendentiösa ordvalet i flera av dessa texter (snömos, gräddfil, seger, städa bort, andesyner) signalerar tydligt tidningens/skribentens negativa hållning. Det laddade ordet ”gräddfil” med sin konnotation av något omoraliskt, odemokratiskt och orättvist har för övrigt också använts flera gånger av sjukvårdsministern Gabriel Wikström (s), så där återanvänder t.ex. Manzoor ett signalord från en etablerad negativ samhälls- diskurs.

Positiva artiklar i *SvD*:

Över den undersökta tidsperioden

finns en relativt jämn fördelning av de totalt 30 positiva artiklarna i *SvD*: 1978 (1), 1985 (2), 1987 (5), 1988 (1), 1990 (2), 1991 (2), 1993 (3), 1994 (2), 1997 (2), 1998 (1), 2000 (1), 2001 (1), 2003 (1), 2006 (1), 2008 (3), 2015 (1), 2016 (1).

Tjugofem av de 30 positiva artiklarna är nyhetsartiklar, varav 10 st publicerats på IDAG-sidan. Flera av IDAG-sidans artiklar belyser VK i ett större sammanhang. Hit hör den allra första artikeln i materialet, av Erik Sidenbladh, den 25/10-78 med rubriken ”Antroposofiskt sjukhus planeras. Hela människan aktiveras” samt Karin Thunbergs och Ann Lagerströms artikel ”Alternativkartan som delar Sverige” på IDAG-sidan den 14/3-94. Den bygger på samtal med alla landsting i landet och visar att deras inställning till alternativmedicin går på tvärs med den politiska höger-vänsterskalan. Allmänreportern Nina Sallnäs skriver två positiva artiklar publicerade 23/12-85 med rubrikerna ”Antroposoferna läker med färger och musik” och ”Dispens för injicering.

Sejer för Vidarkliniken”. Andra positiva artiklar med typisk IDAG-prägel är reportern Ami Lönnroth ”Sinnenas glädje – ett led i behandlingen” 18/8-87 och ”Ingen människa är en ’galla’ eller ett ’magsår’”, en intervju med dr Jackie Swartz 19/8-87.

Den 23/09-90 rapporterar medicinreportern Anna-Lena Haverdahl entusiastiskt under rubriken ”Bot för både kropp och själ” om den första utvärderingen av verksamheten, signerad professor Elisabeth Hamrin, Linköping. Forskning som tidningen återkommer till i en artikel med rub-

riken ”Järnavård ökar livskvaliteten” från nyhetsbyrån *TT* publicerad 19/11-90. Och 4/6-06 återkommer Haverdahl under rubriken ”Nära döden vände livet åter” där hon intervjuar en man med cancer som framgångsrikt rehabiliterats. Andra rubriker talar om ”helhetssyn” och ”vårdande möten”. Men sedan 2008 syns inga fler positiva nyhetsartiklar i *SvD*. Den sista är rubriken ”Fortsatt dispens för antroposofiska läkemedel” av IDAG-sidans Maria Carling, publicerad den 22/12-08. En liknande bild som i *DN* alltså.

Negativa artiklar i *SvD*:

De få negativa artiklarna i *SvD* fördelar sig: 1986 (1), 2011 (2), 2012 (1), 2015 (2). Det gäller två ledare av Sanna Ryman med rubrikerna ”Varför betalar vi för galna mässingsråd?” den 8/6-11 och den 12/7-12 med rubriken ”Gravid? Håll dig borta från Södertälje!” Medicinreportern Inger Atterstam däremot lyckas i fem av sina sex artiklar bibehålla en neutral ton.

Slutord

Om man utgår från den höga användningen av KAM i befolkningen, VK:s unika roll och WHO:s uppmaningar till alla länder att integrera sina medicinska system (alla argument för att medierna borde högprioritera bevakningen av VK), kan man identifiera flera svagheter. Bland annat kan man då argumentera att materialet visar en slående brist på kontinuitet, sammanhang och balans i rapporteringen. Därutöver finns specifika bevakningsbrister som den relativa frånvaron av forskningsinformation, t.ex. om stu-

dierna av patienter med stress respektive smärta, som Tobias Sundberg och Erik Baars beskriver på annan plats i detta nummer. Tidningarnas rapportiska engagemang i forskningsfrågan synes särskilt graverande, då motståndarna mot KAM – däribland delar av journalistkåren – ofta felaktigt påstår att den saknar forskningsunderlag.

Referenser

- 1 Finer D. Mediehälsa – mötet mellan medicin, medier, medborgare. Lund: Studentlitteratur, 2012.
- 2 Finer D. Fokus Forskning. Vetenskapsjournalistikens olika roller. Institutet för Mediastudier, Stockholm, 2006.
- 3 Finer D. Journalistik och journalister om komplementär- och alternativmedicin. I: Eklöf M (red.). Perspektiv på komplementärmedicin. Medicinsk pluralism i mångvetenskaplig belysning. Studentlitteratur, Lund, Sweden. 2004, s.191-209.
- 4 Hök J, Sundberg T, Falkenberg T. CritiCAM – Critical Analysis of CAM News in Sweden. Muntlig presentation vid Femte Europeiska Konferensen i Integrativmedicin, Florens, 21-22 september, 2012.
- 5 Sundberg T, Hök J, Finer D, Arman M Swartz J & Falkenberg T. Evidence-informed integrative care systems—The way forward. *European Journal of Integrative Medicine* 6 (2014) 12–20.
- 6 Gieryn TF (1999). Cultural boundaries of science: Credibility on the line. The University of Chicago Press, Chicago.
- 7 Finer D, Finer D, Tomson G, Björkman N-M: Ally, advocate, analyst, agenda-setter? Positions and perceptions of Swedish medical journalists. *Patient Education and Counseling*: 1997; 30(1); 71-81.
- 8 Finer D. Positiv press gav djurskyddet medvind: analys av artiklar om djurförsök i tre svenska tidningar 1974-1993. Stockholm: Stiftelsen Forskning utan djurförsök, Serie: Humanimal, 1102-481X; 5, 2004.